

Toespraak Stefan Vrancken bij de struikelsteentje voor Isak Glattstein aan de Rechtstraat 47 op 26 juni 2018.

Beste aanwezigen,

Volgend jaar, op 14 september 2019, zal het 75 jaar geleden zijn dat de stad Maastricht bevrijd werd van het juk van de nazi bezetting. De herinnering aan het dieptepunt van de menselijke beschaving, de onwerkelijke en ondenkbare vernietiging van de Europese joden, maar ook andere bevolkingsgroepen, lijkt steeds meer te vervagen. Dat mag en kan niet gebeuren. Voor mij is het nog steeds een stuk ‘tastbare’ geschiedenis. Mijn eigen vader werd op 9 juni 1942 geboren in de statige Alexander Battalaan in Wyck. Hij werd niet geboren in een joodse familie. Mijn familie is ‘Arisch’, zoals de nazi’s mijn familie zouden rangschikken in hun dwangmatige drang tot ordening.

De dag voordat mijn vader werd geboren werd op het Vrijthof een zogenaamde *Kreistag* van de NSDAP gehouden: een bijeenkomst waaraan onder meer deelnamen partijfunctionarissen van de NSDAP, de Bund Deutscher Mädel, de Hitlerjugend, de Nationale Jeugdstorm alsmede diverse afdelingen van de NSB. Een bewijs dat ook in Maastricht en Limburg helaas veel mensen warm liepen voor de idealen van het nazisme.

Nog geen vijf maanden voor de geboorte van mijn vader, 20 januari 1942, werd *im Haus am Wannsee* bij Berlijn een conferentie gehouden: de beruchte Wannsee-conferentie. Tijdens deze conferentie werd de logistiek geregeld omtrent de totale vernietiging van het Joodse volk, waartoe Hitler in de loop van het jaar 1941 had besloten. Bevoegdheden van verschillende instanties werden afgebakend en er werd een schatting gemaakt van de omvang van het ‘karwei’: elf miljoen Joden moesten op termijn worden gedood.

Mijn grootouders, René Vrancken en Hélène Cremers, stonden in augustus 1941 voor het altaar van de Sint Martinuskerk in Wyck. Zij waren toen reeds geruime tijd verloofd. Drie maanden eerder, in mei 1941, maakte een ander verliefd koppel een verloving bekend: de 31-jarige textielhandelaar Isaak Glattstein, die in dit pand woonde, en de 22-jarige Sulamith Lasdun uit Rotterdam.

Isaak werd geboren in 1910 in Perekinsko, destijds een dorp in het koninkrijk Galicië en Lodomerië, een kroonland binnen de Oostenrijks-Hongaarse Dubbelmonarchie, en tegenwoordig gelegen in Oekraïne. Sulamith zag het levenslicht in het Duitse Hamburg in 1918, zeven dagen nadat het verslagen Duitsland de wapenstilstand tekende.

De verloving van Isaak en Sulamith zou nooit resulteren in een huwelijk. De nazi's hadden besloten dat het verloofde koppel vermoord moest worden.

Ruim twee maanden nadat mijn oma het leven schonk aan mijn vader, we zitten inmiddels op 17 augustus 1942, ontving de NSB burgemeester Peeters van Maastricht een brief van de Joodse Raad van Amsterdam, waarin de aanstaande verhuizing (een eufemisme voor deportatie) van Joodse Maastrichtenaren werd aangekondigd: zij zouden naar werkkampen in het oosten worden verplaatst. De Joodse Raad verzocht hierbij om de school aan de Prof. Pieter Willemsstraat ter beschikking te stellen om deze inwoners tijdelijk op te vangen. De school beschikte over voldoende accommodaties en lag op loopafstand van het station.

Het verzoek werd ingewilligd. Op de avond van 22 augustus kreeg de commissaris van politie in Maastricht de opdracht om aan 159 Joodse Maastrichtenaren een oproep te overhandigen om zich op 25 augustus te melden in de school aan de Professor Pieter Willemsstraat. Slechts 95 zouden zich 'vrijwillig' melden. Ook Joden uit de rest van Limburg werd verzocht naar Maastricht te komen. In de namiddag van 25 augustus verzamelden zich honderden mensen

in de school.

Midden in de nacht (zodat omwonenden er weinig van mee zouden krijgen) ging de hele stoet op weg naar het station in Wyck. In totaal had de politie van Maastricht opdracht om 580 personen uit Maastricht en de rest van Limburg over te dragen. Van deze groep werden uiteindelijk 290 personen in Maastricht op de trein gezet richting Westerbork. Een van deze personen was Isaak Glattstein. Westerbork was een doorgangskamp en het voorportaal van de vernietigingskampen Auschwitz en Sobibor. Weinigen zullen geweten hebben wat hen te wachten stond toen ze die nacht op de trein stapten.

Op het station van Cosel, een Poolse stad die 80 kilometer ten westen van Auschwitz ligt, werd Isaak Glattstein uit de trein geladen, samen met andere mannen die door de nazi's geschikt werden geacht voor arbeid in de omliggende kampen. Zij die hier niet uit de trein werden gehaald werden doorgestuurd naar Auschwitz. Uiteindelijk kwam Isaak op 20 maart 1945 in het kamp Buchenwald om het leven. Zijn Sulamith heeft hij nooit meer teruggezien. Zij werd op 6 november 1942 met haar ouders en twee zussen vanuit Westerbork op transport gezet naar het oosten: drie dagen later waren zij alle vijf dood, vermoord in de gaskamers van de doodsfabriek Auschwitz.

Graag sluit ik af met een citaat uit een boek over de Tweede Wereldoorlog dat mij enorm heeft aangegrepen toen ik het las:

“Hitler had voor zijn publiek kunnen opscheppen dat nooit eerder in de geschiedenis van de mensheid zo weinigen erin geslaagd waren om zo velen te vermoorden. Door een mengeling van directe misleiding en verwarring, gevolgd door onuitsprekelijke wreedheid, was het een nietige groep vervolgers gelukt om miljoenen slachtoffers compleet te desoriënteren, mensen die niet konden geloven dat er in Europa, de zogenaamde wieg van de beschaving, vernietigingskampen konden bestaan”.

Dankuwel